

Nr 15

Utlåtande i anledning av vissa i statsverkspropositionen behandlade för flera huvudtitlar gemensamma frågor.

(5:e avd.)

Propositionen

I propositionen nr 1, bilaga 2 (utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 2 januari 1970) har Kungl. Maj:t behandlat följande för flera huvudtitlar gemensamma frågor.

Den allmänna lönenivån för statsanställda m. m. I statsrådsprotokollet (s. 1—2) erinras under detta avsnitt om att lönerna för flertalet statstjänstemän och vissa andra tjänstemän i offentlig verksamhet bestäms genom förhandlingar samt att det vid utfärdandet av statens allmänna tjänstepensionsreglemente — i vilket huvudgrunderna för den statliga personalpensioneringen återfinns — förutsatts att förändring av pensioner som beviljats enligt reglementet skall fastställas i samma ordning som gäller beträffande fastställandet av lönerna.

Den 12 juli 1969 träffades avtal dels om löner 1969—1970 för statstjänstemän m. fl. (ALS 1969—1970), dels om allmänna bestämmelser om löneplanslöner m. m. för vissa statliga och icke-statliga läkare m. fl. (ABL). Vad gäller pensionerna var parterna enligt ALS ense om att avtalsverket skulle hemställa hos Kungl. Maj:t om ändring av vissa pensionsbestämmelser m. m., bl. a. i vad avser höjning av hel egenpensions bruttobelopp.

Riksdagens lönelegation har på riksdagens vägnar godkänt de överenskomna lönehöjningarna samt grunderna för höjningen av bruttopensionsbeloppen. Kungl. Maj:t har godkänt ALS och ABL samt gjort de ändringar i pensionsbestämmelserna som avtalsverket hemställt om.

Till grund för beräkningen av anslagsmedlen till avlöningsanslagen och till pensioner under nästa budgetår har lagts de löne- och pensionsbelopp som enligt i statsrådsprotokollet angivna avtal gäller fr. o. m. den 1 januari 1970.

Lönegradsplacering för vissa tjänster m. m. Under detta avsnitt i statsrådsprotokollet (s. 3) anmäler Kungl. Maj:t att lönegradsplaceringen av i statsverkspropositionen till inrättande föreslagna tjänster skett enligt gällande regler för lönegradsplacering av motsvarande tjänster samt att an-

slagsberäkningen även när det gäller tjänster som kan inrättas utan riksdagens medverkan men för vilka medel beräknats under de olika huvudtitlarna skett med utgångspunkt i lönegradsplacering enligt gällande regler.

Bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall godkänna löneavtal. Under detta avsnitt (s. 3—5) ansluter sig Kungl. Maj:t till ett av förhandlingsutredningen framlagt förslag av innebörd att sådana avtal rörande anställningsvillkor som endast innefattar rättelser eller mindre kompletteringar i tidigare träffade avtal och som kan antas medföra endast smärre merkostnader i fortsättningen inte skall behöva underställas riksdagens lönelegation för godkännande.

Bemyndigande för Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder som behövs för att genomföra beslut av riksdagens lönelegation. Under detta avsnitt i statsverkspropositionen (s. 5—6) föreslås Kungl. Maj:t få bemyndigande att vidtaga de åtgärder som behövs för att genomföra av riksdagens lönelegation godkända förslag till reglering av sådana förhandlingsfrågor om anställningsvillkor, som undantagits från avtal.

Utrednings- och försöksverksamhet rörande programbudgetering. I statsrådsprotokollet lämnas under detta avsnitt (s. 7—23) en redogörelse för den pågående försöksverksamheten med programbudgetering och vissa därmed sammanhängande frågor.

Utskottet

Förhandlingsutredningen, som bl. a. har till uppgift att undersöka hur förhandlingsrättssystemet för de offentliga tjänstemännen hittills fungerat och hur man på bästa sätt skall kunna dra nytta av vunna erfarenheter, har i en promemoria framfört förslag om begränsning av nuvarande skyldighet att underställa riksdagens lönelegation löneavtal för godkännande.

Utskottet delar uppfattningen att det inte kan vara påkallat att sådana avtal som endast innefattar rättelser av eller mindre kompletteringar i tidigare träffade och godkända avtal och som kan antagas medföra endast smärre merkostnader skall underställas lönelegationen för godkännande. Utskottet anser sålunda att riksdagen bör lämna Kungl. Maj:t begärt bemyndigande att utan lönelegationens hörande godkänna ifrågavarande avtal.

Beslut som Kungl. Maj:t träffar med stöd av bemyndigandet bör delges lönelegationen tillsammans med avskrift av avtalet i fråga.

Sedan det nya förhandlingssystemet för statstjänstemännen infördes har enligt överenskommelse mellan de förhandlande parterna gällt att lönegradsplacering och arvoden för innehavare av en del högre tjänster i statsverksam-

heten inte blir föremål för förhandlingsöverenskommelser utan bestäms ensidigt av staten trots att det rör sig om avtalsbara ämnen. Detta har med hänsyn till det sätt varpå lönedeleagationens kompetens tidigare var bestämd i 62 § regeringsformen haft till följd att anställningsvillkoren för ifrågavarande tjänstemän inte kunnat godkännas av lönedeleagationen utan fått prövas av riksdagen i vanlig ordning. Genom en ändring i sagda paragraf som trätt i kraft den 19 februari 1969 har lönedeleagationens befogenhet utvidgats till att avse även förslag till reglering av avtalsbara frågor som undantagits från avtal.

Kungl. Maj:t har tidigare fått riksdagens bemyndigande att vidtaga de åtgärder som behövs för att genomföra avtal som godkänts av riksdagens lönedeleagation. Som en följd av lönedeleagationens numera vidgade kompetensområde bör detta bemyndigande i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag utvidgas att gälla även åtgärder som behöver vidtagas för att genomföra av lönedeleagationen godkända förslag till reglering av sådana förhandlingsfrågor om anställningsvillkor som undantagits från avtal. Utskottet föreslår sålunda att Kungl. Maj:t erhåller begärt bemyndigande.

Den fortsatta utrednings- och försöksverksamheten rörande programbudgetering omfattar ett 20-tal myndigheter. Av dessa föreslås i statsverkspropositionen elva få medel för nästa budgetår anvisade i programtermer. Av dessa myndigheter bedriver några en relativt omfattande uppdragsverksamhet. Detta gäller framför allt statens bakteriologiska laboratorium, lantmäteriet, kartverket, statens provningsanstalt och statens skeppsprovningsanstalt. Kostnader och intäkter för uppdragsverksamheten föreslås bli redovisade över förslagsanslag som tas upp med formella belopp på 1 000 kr. Hittills har medel för utgifterna för uppdragsverksamheten anvisats under anslag på driftbudgeten och inkomsterna har redovisats på inkomstitlar under uppbörd i statens verksamhet. Det föreslagna systemet innebär alltså en övergång från bruttoredovisning till nettoredovisning på riksstaten.

Avsikten är att nyssnämnda förslagsanslag å 1 000 kr. inte skall få uppvisa någon belastning vare sig under löpande budgetår eller vid budgetårsskiftet. Tillfälliga eller säsongmässiga likviditetsproblem kan emellertid inte undvikas. Även om full kostnadstäckning uppnås kan vid ett budgetårsskifte ett kassamässigt underskott föreligga beroende på tidpunkten då myndigheten får betalt för sina tjänster.

För att lösa angivna problem föreslås i statsverkspropositionen en rörlig kredit om 60 milj. kr. att på sätt Kungl. Maj:t bestämmer ställas till förfogande för myndigheter som bedriver uppdragsverksamhet. Utskottet tillstyrker detta förslag. Hemställan i anledning av förslaget gör utskottet i sitt utlåtande nr 16.

Med anledning av vad i övrigt anförts beträffande utrednings- och försöksverksamheten rörande programbudgetering vill utskottet endast understryka angelägenheten av att det inom riksrevisionsverket pågående arbetet

med att utveckla metoder för att mäta prestationer, produktivitet och effektivitet målmedvetet fullföljes med största möjliga skyndsamhet.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att utan att höra riksdagens löne-delegation godkänna sådana avtal som innebär smärre modifikationer i redan gällande avtal och som endast i ringa mån medför ändring i statens åtaganden,
2. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder som behövs för att genomföra av riksdagens löne-delegation godkända förslag till reglering av sådana förhandlingsfrågor om anställningsvillkor som undantagits från avtal.

Stockholm den 10 februari 1970

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Bohman (m), Birger Andersson (s), Fritz Persson (s), Axel Andersson (fp), Rikard Svensson (s), Mårtensson (s), Per Jacobsson (fp), Bertil Petersson (s), Bengtson (cp), Nyman (fp), Rönberg (s), Kaijser (m), Björk (s), fru Lilly Ohlsson (s) och herr Olle Eriksson (cp) samt

från andra kammaren: herrar Karlsson i Olofström (s), Almgren (s), Gustafson i Göteborg (fp), Nordstrandh (m), Lindholm (s), Alemyr (s), Fagerlund (s), Dahlgren (cp), Gustavsson i Ängelholm (s), Sjönell (cp), Zachrisson (s), fru Gradin (s), herrar Lothigius (m), Elmstedt (cp) och Eriksson i Arvika (fp).